

จากบทความที่ผ่านมาหลายท่านคงได้ทราบถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพในแง่มุมต่างๆ ของอาจารย์และนักศึกษาต่อการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพ บทความนี้ผู้เขียนได้คัดเลือกบทความ “We just did it as a team”: Learning and working on a paediatric inter-professional training ward improves interprofessional competencies in the short- and in the long-term โดย Sebastian F.N. Bode และคณะ ตีพิมพ์ในวารสาร Medical teacher ปี 2023 มาแนะนำให้ทุกท่าน การศึกษานี้จัดทำขึ้น ณ โรงเรียนแพทย์ Freiburg ประเทศเยอรมนี

ปัจจุบันความร่วมมือระหว่างสหสาขาวิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญในบริบทการให้บริการด้านสุขภาพ โดยการเรียนการสอนเกี่ยวกับสหสาขาวิชานั้นมีผลต่อการทำงานร่วมกันในอนาคต การศึกษาที่ผ่านมามีการใช้ Interprofessional training wards(ITW) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิชาชีพผ่านการปฏิบัติงานจริงในหอผู้ป่วย และพบว่ามีผลดีต่อการพัฒนาทักษะสหสาขาวิชาชีพของผู้เรียนในระยะสั้น ในขณะที่ผลระยะยาวนั้นยังมีการศึกษาที่น้อยมาก

ทางผู้วิจัยได้สร้างการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสหวิชาชีพผ่านการทำงานในหอผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ (Interprofessional Training Ward in Paediatrics, IPAPAED) ให้แก่ผู้เรียนซึ่งประกอบไปด้วยนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาพยาบาล โดยคำถามวิจัยที่ต้องการศึกษา คือ

1. ประเมินว่าผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถด้านสหสาขาวิชาชีพของตนนั้นเพิ่มขึ้นหรือไม่หลังจากได้เข้าร่วม IPAPAED
2. IPAPAED พัฒนาความสามารถด้านสหสาขาวิชาชีพของผู้เรียนในระยะยาวด้วยหรือไม่

นพ.ภาณ จิตรนัทธ์พย

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

วิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบ prospective, non-randomized trial ผู้เข้าร่วมเป็นนักศึกษาพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ชั้นปีที่ 2,3 และนักศึกษาแพทย์ชั้นปีสุดท้ายระหว่างการรอนหอผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ.2017 ถึงกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.2020 โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลา 2 สัปดาห์ในการรอนหอผู้ป่วย มีผู้เข้าร่วมวิจัยรวม 68 ท่าน มีการให้ตารางประจำวันแก่ผู้เรียนโดยระบุถึงงานที่นักศึกษาพยาบาลต้องทำเป็นหลัก นักศึกษาแพทย์ต้องทำเป็นหลัก หรืองานที่ต้องทำร่วมกัน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การประเมินเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีการประเมินด้วยสองเครื่องมือ คือ 1.1) การประเมินการให้คุณค่าการทำงานสหวิชาชีพ โดยใช้เครื่องมือ Interprofessional Socialization and Valuing Scale (ISVS-9) และ 1.2) การประเมินการทำงานร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือ Interprofessional Collaboration Scale (ICS) ซึ่งประเมินองค์ประกอบย่อยสามส่วนได้แก่ การสื่อสาร (Communication) การทำงานร่วมกัน (Accommodation) และ การทำงานแยกส่วนกัน (Isolation) โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเริ่มวอร์ด, สิ้นสุดการวอร์ด และ 6-34 เดือนหลังลงวอร์ด
2. การประเมินเชิงคุณภาพ ใช้การอภิปรายแบบกลุ่มผ่านการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi-structure Focus group interview) ผ่านประเด็น การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการทำงานแยกส่วนกัน รวมถึงมีคำถามปลายเปิดให้ผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับ IPAPAED

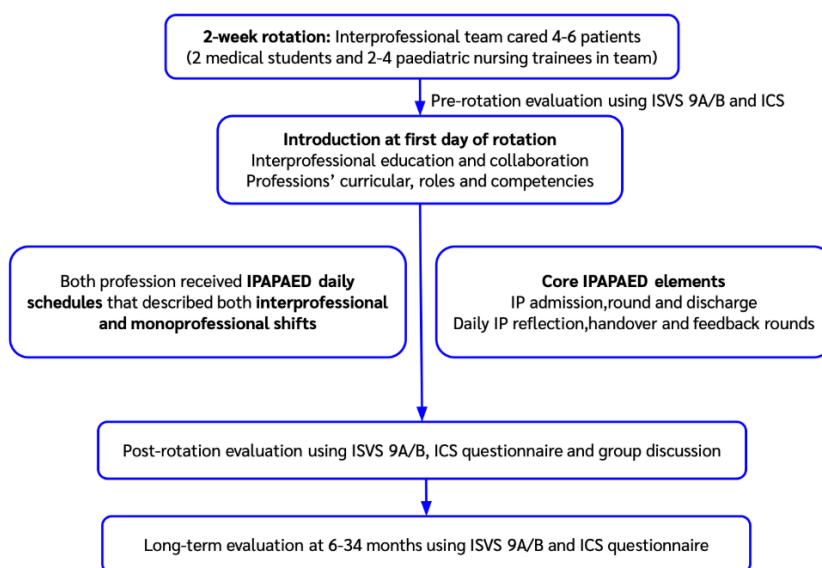
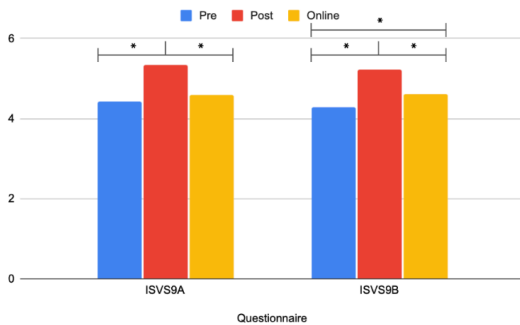

Figure 1. Process of IPAPAED and evaluation setting. ICS: interprofessional collaboration scale; ISVS: interprofessional socialization and valuing scale

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากการประเมินด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้คุณค่าและทัศนคติต่อการทำงาน สหสาขาวิชาชีพ (ISVS9A/B) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการประเมินระยะสั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการประเมินในระยะยาว พบว่าคะแนนมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับผลการประเมินในระยะสั้น

ในส่วนของการประเมินด้วยแบบสอบถาม Interprofessional Collaboration Scale (ICS) พบว่าองค์ประกอบด้านการสื่อสารและด้านการทำงานร่วมกัน มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในการประเมินระยะสั้นและระยะยาว ในขณะที่องค์ประกอบด้านการทำงานแยกส่วนกัน พบแนวโน้มที่ลดลงในการประเมินระยะสั้น แต่กลับมีค่าเพิ่มขึ้นในการประเมินระยะยาว

- ISVS 9A/B (Interprofessional Socialization and Valuing Scale 9A and 9B) ทั้งสองชุดเป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดทัศนคติและการให้คุณค่าต่อการทำงานสหสาขาวิชาชีพ
- ทั้งชุด ISVS 9A และ ISVS 9B เป็นแบบสอบถามที่เสมอภาคกัน (equivalent) โดยแต่ละชุดประกอบด้วย 9 ข้อย่อย

Figure 2. Significant changes in the ISVS 9 A/B summative score in IPAPAED participants. Scale from 0 to 6 on a Likert Scale. Higher numbers indicate more self-perceived IP attitudes/competencies. *: $p < 0.05$; statistically significant

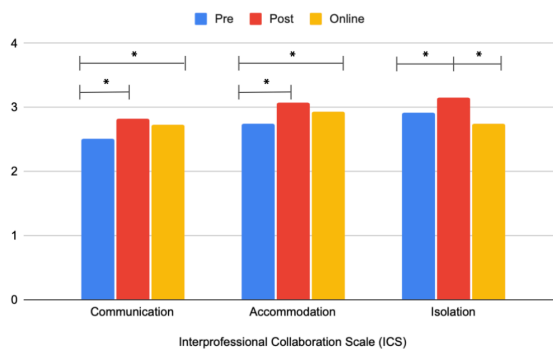

Figure 3. Significant changes in the dimensions 'communication,' 'accommodation,' and 'isolation' of the interprofessional collaboration score (ICS) in participants of the IPAPAED. Likert scale from 1 to 4. Higher numbers indicate more self-perceived IP communication competency and more accommodation in an IP team. Higher numbers indicate less feelings of isolation. *: $p < 0.05$ statistical significant

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานสหสาขาวิชาชีพ สามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังนี้:

1. ด้านการสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าร่วมวิจัยได้พัฒนาทักษะการสื่อสารกับบุคลากรต่างวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น เกิดความเข้าใจในขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของการสนับสนุนการทำงานระหว่างวิชาชีพ
2. ด้านการทำงานร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานเป็นทีมที่ชัดเจนมากขึ้น เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรต่างสาขาวิชาชีพ
3. ด้านการทำงานแยกส่วนกัน	<ul style="list-style-type: none"> ไม่พบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกภาระงานในการปฏิบัติงาน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้ IPAPAED สามารถเพิ่มระดับการตระหนักรู้ และการให้คุณค่าต่อการทำงานสหวิชาชีพของผู้เรียนในระยะสั้น นอกจากนี้ IPAPAED ยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารและการปรับตัวในการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวอีกด้วย

การประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

1. การพัฒนาทักษะด้านสหวิชาชีพของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย (Workplace-based interprofessional education)

เห็นได้ว่าในหอผู้ป่วยนั้นมีหลากหลายวิชาชีพทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ หรือพยาบาล จากงานวิจัยนี้พบว่าผู้เรียนมีความตระหนักรู้ การให้คุณค่าในเรื่องสหสาขาวิชาชีพที่เพิ่มขึ้นหลังผ่านการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย(IPAPAED) ที่สำคัญมากกว่าคือผู้เรียนมีทักษะด้านการสื่อสารกับบุคคลต่างสหวิชาชีพ และทักษะด้านการปรับตัวเข้ากับการทำงานแบบสหวิชาชีพที่มากขึ้น ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยหากมีการแจกเอกสารอธิบายภาระหน้าที่งานของแต่ละฝ่ายให้ผู้เรียนก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสหวิชาชีพอย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งถ้าผู้อ่านอยากนำไปประยุกต์ใช้อาจเพิ่มการ orientation ก่อนเริ่มปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยหรือมีการแจกเอกสารที่อธิบายหน้าที่ของแต่ละสหวิชาชีพดังเช่นในงานวิจัยนี้

2. การพัฒนาทักษะด้านสหวิชาชีพในระยะยาว โดยการกระตุ้นผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

ผู้สอนควรจะมีวิธีในการกระตุ้นผู้เรียนอยู่เสมอเพื่อรักษาความสามารถด้านต่างๆ เกี่ยวกับสหวิชาชีพให้อยู่ในระยะยาว เช่นในการรณหอผู้ป่วย มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดกับเพื่อนร่วมงานต่างสาขาวิชาชีพอยู่เสมอ มีการสื่อสารระหว่างวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มาซึ่งประโยชน์แก่ผู้ป่วยที่ดูแล แต่ที่สำคัญคือต้องไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถด้านสหวิชาชีพมากเกินไปจนมองข้ามความรู้ ทักษะด้านการดูแลผู้ป่วยที่ผู้เรียนควรจะได้รับระหว่างปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย

Reference

1. Bode SFN, Friedrich S, Straub C. 'We just did it as a team': Learning and working on a paediatric interprofessional training ward improves interprofessional competencies in the short- and in the long-term. Med Teach. 2022;1-8.